

II. Partycypacyjny charakter LSR

LSR Stowarzyszenia LGD „Dorzecze Bobrzy” została przygotowana z zastosowaniem zasad włączenia społecznego w tworzenie dokumentu strategicznego. W trakcie prac zastosowano zróżnicowane metody i techniki angażowania mieszkańców do budowy Strategii. Wykorzystane procedury zapewniły najwyższy poziom partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji co do zawartości Strategii. Współdecydowanie, którym charakteryzował się cały proces tworzenia LSR uznawane jest za ostatni poziom (najwyższy) na drabinie określającej stopień partycypacji społecznej. W literaturze współdecydowanie definiowane jest jako wypracowanie dokumentu na zasadach współpracy wielu stron posiadających różne motywacje i interesy, z zastrzeżeniem, że każda ze stron ma realny (nie ograniczony przez pozostałe podmioty) wpływ na podejmowane decyzje.

Przedstawiony poniżej schemat zaangażowania społeczności lokalnej w pisanie LSR, pozwolił na zmobilizowanie szerokiego grona mieszkańców reprezentujących wszystkie sektory partnerstwa LGD. Dzięki zastosowaniu wielu metod i technik, mieszkańcy z powodzeniem mogli dopasować formę włączenia się w opracowywanie LSR do swoich oczekiwań i preferencji. Wynikiem tego, w proces budowy dokumentu strategicznego udało się również włączyć osoby defaworyzowane ze względu na rynek pracy oraz osoby starsze.

W pierwszej kolejności przeprowadzono badanie na reprezentatywnej próbie dla analizowanego obszaru. Dobór respondentów był losowy i przebadano 350 mieszkańców. Udział mieszkańców z poszczególnych gmin w próbie został obliczony procentowo do udziału liczby mieszkańców w ogólnej populacji badanego obszaru. Należy podkreślić, że reprezentatywne badania społeczne, przy zastosowaniu zasad metodologii badań społecznych odzwierciedlają zróżnicowanie strukturalne badanej populacji. Dzięki temu uzyskane w badaniu dane reprezentują zdanie osób charakteryzujących się zróżnicowanymi cechami demograficznymi ze względu m.in na płeć, wiek, wykształcenie, zamożność.

Zastosowane metody włączenia społeczności lokalnej do budowy Strategii zostały przygotowane po uprzedniej analizie społeczności lokalnej pod względem jej składu, rozpoznania głównych aktorów oraz doboru właściwych technik komunikacyjnych. W wyniku tego zastosowano następujące metody i techniki:

Metoda	Opis metody
--------	-------------

Badania terenowe	W ramach metody przeprowadzono reprezentatywne dla całego obszaru badania ankietowe (350 osób). Dzięki temu udało się zebrać niezbędne dane do projektowania kolejnych metod włączenia społecznego oraz opracowania kolejnych rozdziałów LSR. Dzięki zastosowanej metodzie, możliwość wypowiedzi mieli potencjalnie wszyscy mieszkańcy obszaru LGD, a reprezentatywne i losowe badania zapewniły możliwość generalizacji wniosków z 350 osób, na cały obszar działania LGD. W ramach prowadzenia badań ankietowych, pracownicy i członkowie LGD chodzili po domach i zadawali przygotowane wcześniej pytania w miejscu zamieszkania respondentów. Informacje o prowadzonych badaniach były dostępne na stronach LGD oraz Urzędów Gmin.
Tabele	W ramach prowadzonych spotkań w poszczególnych gminach wykorzystane były narzędzia tabelaryczne, które wypełniali uczestnicy spotkań. W zależności od zadania, prace przebiegały indywidualnie lub grupowo. Wykorzystanie przygotowanych wcześniej tabel ułatwiło syntezę informacji, które mieszkańcy mieli do zapisania. Tabele pozwoliły również wystandaryzować odpowiedzi, gdyż dzięki temu wszyscy uczestnicy mieli takie samo zadanie do wykonania. Sprzyjało to większej obiektywizacji zebranych danych. W ten sposób uzyskano zarówno efekt indywidualnego myślenia uczestników spotkań jak i burzy mózgów, myślenia zbiorowego.
Warsztaty konsultacyjne	W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono po jednym spotkaniu w każdej gminie wchodzącej w skład LGD. W spotkaniach brali udział przedstawiciele wszystkich sektorów partnerstwa LGD, a także „zwykli” mieszkańcy. Dzięki kolejnym zadaniom (burza mózgów, dyskusja sokratejska, hierarchizacja, narzędzia diagnostyczne w formie tabeli) udało się zebrać szereg informacji niezbędnych do opracowania kolejnych części LSR. Konsultacje były przeprowadzone w ten sposób, aby każda osoba z terenu LGD mogła wziąć w nich udział, dlatego odbywały się w każdej gminie, w różne dni tygodnia oraz o różnych porach. O konsultacjach mieszkańcy byli informowani poprzez ogłoszenia na stronach Internetowych, Urzędów Gmin, a także telefonicznie i metodą bezpośrednich kontaktów przez członków i pracowników LGD.
Wywiady indywidualne (IDI)	W ramach zbierania informacji na temat obszaru LGD przeprowadzono również wywiady indywidualne z pracownikami biura LGD. W ramach wywiadu udało się zebrać informacje na temat wdrażania LSR 2009-2013 i wyciągnąć konstruktywne wnioski na przyszłość. Dodatkowo, należy wskazać, że pracownicy LGD są również mieszkańcami gmin wchodzących w skład obszaru LGD posiadającymi jednak wyjątkową wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich. Wywiady należy zatem potraktować zarówno jako wywiady eksperckie jak i ze „zwykłym” mieszkańcem dobrze orientującym się w otoczeniu lokalnym.
Wywiady grupowe (FGI)	W tak jak w przypadku wywiadów indywidualnych, tak i tutaj wywiady przeprowadzone były ze specyficzną grupą mieszkańców gmin wchodzących w skład obszaru LGD, mianowicie z członkami Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej. W ramach wywiadów zebrano pogłębione informacje na temat obszaru, działalności LGD, a także wypracowano szereg informacji dotyczących kolejnych rozdziałów LSR 2014-2020. Należy uznać, że spotkania miały charakter ekspercki, ale z udziałem mieszkańców.

Spotkania ekspertów	Przeprowadzono spotkania eksperckie z Komisją ds. Opracowania LSR 2014-2020 oraz liderami społeczności lokalnej. W ramach panelów zostały podsumowane informacje zebrane i opracowane w trakcie pisania kolejnych części LSR. Biorąc pod uwagę wszelkie działania konsultacyjne, opracowano wspólnie ostateczną wersję LSR 2014-2020. Informacje na temat spotkań eksperckich były przekazywane liderom lokalnym wyłonionym na etapie prowadzenia konsultacji społecznych w każdej gminie.
Ankieta Internetowa	W ramach badań ankietowych mieszkańcy, którzy nie mieli możliwości wzięcia udziału w konsultacjach i badaniach ankietowych, mogli wyrazić swoje zdanie na temat problemów, celów, wskaźników, działań, a także planu komunikacyjnego oraz monitoringu i ewaluacji LSR. Dzięki zastosowaniu narzędzi Internetowych, ułatwiona została możliwość włączenia się mieszkańców w pisanie LSR 2014-2020. Ankiety realizowano na poszczególnych etapach pisania LSR i zamieszczone były na stronie LGD. Informacje o ankietach były natomiast dystrybuowane drogą telefoniczną, poprzez bezpośrednie kontakty z mieszkańcami i przedstawicielami różnych instytucji i organizacji, a także poprzez strony Internetowe poszczególnych Urzędów Gmin.
Fiszki projektowe	W ramach włączenia jak najszerszego grona aktorów do opracowywania LSR, instytucje JST, NGO, a także samorządy i przedsiębiorcy (obecni i potencjalni), a także osoby defaworyzowane miały możliwość zgłaszania fiszek do biura LGD (w formie papierowej bądź elektronicznej), na których mogli opisywać problemy gminy, potrzeby oraz działania, które chcieliby podjąć w przyszłości. Dzięki temu zebrano ważne dane wskazujące jakie działania w ramach LSR będą chętnie podejmowane przez beneficjentów. Zastosowanie metody nastawione było głównie na organizacje formalne, ale z możliwości ich składania skorzystały także osoby indywidualne (mieszkańcy), oraz grupy nieformalne (np. KGW). Fiszki i informacje na temat możliwości ich składania dostępne były na stronie internetowej LGD oraz w biurze LGD. Dodatkowo, pracownicy LGD informowali i zachęcali do ich składania na spotkaniach oraz telefonicznie.
Konsultacje online	Konsultacje były przeprowadzone po wypracowaniu kolejnych elementów LSR, tak aby przedostatnia wersja wypracowana na podstawie zebranych danych z innych metod konsultacyjnych oraz pracy eksperckiej, była również poddana ocenie przed złożeniem LSR w konkursie na jej wybór. Dzięki temu, możliwe było zebranie uwag do dokumentów już opracowanych i stworzenie w pełni uspołecznionej Strategii.

Tabela 1 Metody i techniki wykorzystywane w procesie uspołeczniania budowy LSR oraz wdrażania dokumentu strategicznego

Ponadto należy zaznaczyć, że przez cały okres wsparcia przygotowawczego otwarte było biuro LGD. Dzięki temu, przez cały okres tworzenia dokumentu strategicznego, osoby, które chciały skorzystać z pomocy, uzyskać informacje lub wziąć udział w tworzeniu LSR w inny sposób, mogły to uczynić za pośrednictwem telefonu, maila i/lub wizytując siedzibę LGD. Dzięki temu, zainteresowane strony mogły z powodzeniem wybrać jak najbardziej optymalną dla siebie metodę zaangażowania się w pisanie LSR 2014-2020.

II.1 Opis etapów przygotowania LSR:

Etap	Rodzaj podjętych działań	Opis podjętych działań	Grupa docelowa
Diagnoza i analiza SWOT	<ul style="list-style-type: none"> a) badania terenowe b) warsztaty partycypacyjne c) IDI d) FGI e) fiszki projektowe f) ankieta Internetowa g) konsultacje online h) spotkanie ekspertów i) tabele 	<p>W ramach diagnozy i analizy SWOT zebrano informacje poprzez zastosowanie wielu metod i technik. Dzięki temu uwzględniono zdanie wszystkich sektorów partnerstwa LGD, a także „zwykłych mieszkańców” i osób defaworyzowanych. W pierwszej kolejności przeprowadzono badania terenowe, wywiady IDI i FGI. W dalszej kolejności przeprowadzono warsztaty konsultacyjne, zastosowano tabele, przygotowano spotkanie ekspertów, oraz rozesłano fiszki projektowe i ankietę Internetową. Ostatnim etapem były konsultacje online i kolejne spotkanie ekspertów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) sektor gospodarczy b) sektor publiczny c) sektor społeczny d) mieszkańcy obszaru LGD e) reprezentanci grup defaworyzowanych ze względu na rynek pracy oraz wiek
Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania	<ul style="list-style-type: none"> a) badania terenowe b) warsztaty partycypacyjne c) IDI d) FGI e) fiszki projektowe f) ankieta Internetowa g) konsultacje online h) spotkanie ekspertów i) tabele 	<p>W ramach określenia celów i wskaźników i opracowania planu działania zebrano informacje poprzez zastosowanie wielu metod i technik. Dzięki temu uwzględniono zdanie wszystkich sektorów partnerstwa LGD, a także „zwykłych mieszkańców” i osób defaworyzowanych. W pierwszej kolejności przeprowadzono badania terenowe, wywiady IDI i FGI. W dalszej kolejności przeprowadzono warsztaty partycypacyjne (tutaj wykorzystano technikę przekształcania drzewa problemów w drzewo celów oraz technikę hierarchizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) sektor gospodarczy b) sektor publiczny c) sektor społeczny d) mieszkańcy obszaru LGD e) reprezentanci grup defaworyzowanych ze względu na rynek pracy oraz wiek

		<p>celów zgodnie definiowanymi zgodnie z Podręcznikiem dla LD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-2020 str. 29-37), przygotowano tabele dla uczestników spotkań, przygotowano pierwsze spotkanie ekspertów, oraz rozesłano fiszki projektowe i ankietę Internetową. Ostatnim etapem były konsultacje online i kolejne spotkanie eksperckie.</p>	
<p>Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru</p>	<p>a) Warsztaty partycypacyjne b) Ankieta Internetowa c) Spotkanie ekspertów d) Konsultacje online</p>	<p>W pierwszej kolejności przeprowadzono warsztaty konsultacyjne, w ramach których udało się otrzymać opinie mieszkańców na temat zasad sprawiedliwej oceny i wyboru operacji. Na spotkaniach obecni byli przedstawiciele wszystkich sektorów partnerstwa LGD. Należy również zaznaczyć, że wśród uczestników były osoby które składały wnioski w minionym okresie programowania, co pozwoliło na przeprowadzenie konstruktywnej dyskusji na temat wad i zalet zasad i kryteriów w minionym okresie programowania. W dalszej kolejności przeprowadzono ankietę Internetową, w której mieszkańcy mogli zaproponować własne zasady i kryteria oceny. Zebrane w ten sposób dane zostały opracowane i omówione na spotkaniu ekspertów. Wynik pracy panelu został opublikowany na stronach Internetowych LGD „Dorzecze Bobrzy”, gdzie mieszkańcy mogli oddać opinie wypracowany dokument. Ostateczna wersja</p>	<p>a) Sektor gospodarczy b) Sektor publiczny c) Sektor społeczny d) Wszyscy mieszkańcy e) Grupy defaworyzowane : osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy</p>

		uwzględniała uwagi zgłaszane w trakcie konsultacji online.	
Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> a) Warsztaty konsultacyjne b) Ankieta Internetowa c) Spotkania ekspertów d) Konsultacje online 	<p>W ramach podjętych działań wykorzystano szereg metod angażowania społeczność lokalną. W pierwszej kolejności przeprowadzono warsztaty konsultacyjne, na których uczestnicy mogli określić sposób i zakres swojego zaangażowania w monitorowanie i ewaluację wdrażanej LSR. Mieszkańcy nieobecni na spotkaniach, mogli ponadto wziąć udział w ankiecie Internetowej, gdzie również znalazły się kwestie dotyczące tej części partycypacyjnego charakteru LSR. Ostatnim etapem prac nad określeniem zasad monitorowania i ewaluacji były spotkanie ekspertów oraz konsultacje online wypracowanego dokumentu zamieszczonego na stronach LGD.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Sektor gospodarczy b) Sektor publiczny c) Sektor społeczny d) Wszyscy mieszkańcy e) Grupy defaworyzowane : osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy
Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> a) Badanie terenowe b) Wywiady indywidualne c) Ankiety Internetowe d) Warsztaty konsultacyjne 	<p>Głównymi metodami, jakie zostały wykorzystane przy opracowaniu planu komunikacyjnego były kolejno: badania terenowe, w których respondenci mieli możliwość wypowiedzi na temat preferowanych form komunikacji oraz chęci brania udziału w różnego rodzaju działaniach LGD; wywiady indywidualne, w ramach których zebrano wiedzę na temat doświadczeń LGD realizacji działań komunikacyjnych w latach 2009-2013; ankiety Internetowe, w ramach których mieszkańcy mogli wypowiedzieć się na temat</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Sektor gospodarczy b) Sektor publiczny c) Sektor społeczny d) Wszyscy mieszkańcy e) Grupy defaworyzowane : osoby starsze, osoby wykluczone ze względu na rynek pracy

		preferowanych form komunikacji oraz chęci brania udziału w różnego rodzaju działaniach LGD; warsztaty konsultacyjne w ramach których poddano ocenie wypracowany plan komunikacyjny, a zebrane uwagi uwzględniono w dokumencie ostatecznym.	
--	--	--	--

Tabela 2 Opis etapów przygotowania LSR z udziałem społeczności lokalnej

II.2 Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane

Zaangażowanie społeczności lokalnej w budowanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Dorzecze Bobrzy” jest ważnym procesem uspołeczniania LSR 2014-2020, jednak nie jedynym. Społeczność lokalna powinna mieć możliwość włączenia się również w proces realizacji strategii, nie tylko w roli beneficjentów, ale również „współzarządzających”, a właściwie – jak zostało to opisane we wstępie niniejszego rozdziału – współdecydujących o kierunkach rozwoju, zmianach w dokumencie strategicznym oraz ocenie wdrażania i funkcjonowania LGD. W związku z tym wypracowano metodykę uspołeczniania LSR w różnych momentach jej wdrażania. Przedstawione poniżej metody są spójne z planem komunikacyjnym, sposobem prowadzenia monitoringu i ewaluacji, a także procedurą aktualizacji LSR i zmiany lokalnych kryteriów wyboru. W ramach opracowanej metodyki zagwarantowano udział wszystkich sektorów partnerstwa, w tym mieszkańców, a dzięki zastosowanym, zróżnicowanym metodom i technikom możliwe będzie kilkustopniowe włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR. Tak przemyślany schemat postępowania umożliwi również włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR bez przeszkód i przy wykorzystaniu preferowanych przez siebie form. Warto również zauważyć, że proponowane metody i techniki mogą być stosowane w ramach bieżącej działalności LGD i dodatkowych działań.

Moment / Metodyka	Monitorowanie i ocena realizacji strategii	Aktualizacja strategii	Opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru
Metody	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania terenowe 2. Badania IDI/FGI 3. Warsztaty konsultacyjne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania terenowe 2. Fiszki projektowe 3. Spotkania ekspertów 	

	4. Fiszki projektowe 5. Spotkania ekspertów 6. Konsultacje online 7. Ankieta Internetowa	4. Konsultacje online 5. Ankieta Internetowa
Grupa docelowa	1. Wszyscy mieszkańcy 2. Liderzy społeczności lokalnej 3. Pracownicy i wybrani członkowie LGD 4. Grupy defaworyzowane uwzględnione w działaniach Strategii 5. Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa LGD	

Tabela 3 Metodyka uspołeczniania wdrażania LSR

II.3 Wskazanie i związła charakterystyka planowanych metod animacji społeczności lokalnej

Szerszy opis planowanych działań i kampanii mających na celu włączenie społeczności lokalnej, jej animację oraz większe upodmiotowienie znajduje się w rozdziale Plan komunikacyjny niniejszej Strategii. Warto jednak wskazać, że LGD „Dorzecze Bobrzy” LGD przez cały okres wdrażania LSR 2014-2020 będzie podejmowało działania mające na celu:

1. podniesienie jakości realizowanych operacji i składanych wniosków,
2. pomoc osobom, które z różnych przyczyn nie są w stanie samodzielnie starać się o wsparcie z wdrażania LSR i/lub innych konkursów,
3. bieżącą analizę, identyfikację oraz motywowanie środowisk, które potencjalnie mogą być zainteresowane realizacją operacji z zakresu rozwoju lokalnego, a z jakichś względów tego nie robią
4. aktywizację mieszkańców do włączenia się w szeroko rozumiany rozwój lokalny

Powyższe działania będą realizowane poprzez:

1. bieżący monitoring i analizę osób, które składają wnioski, uczestniczą w doradztwie i/lub są zainteresowane wdrażaniem LSR – na podstawie prowadzonego monitoringu możliwe będzie rozpoznanie osób i grup, które nie włączają się we wdrażanie LSR i zaplanowanie podejmowania działań aktywizacyjnych
2. prowadzenie stałego doradztwa w biurze LGD
3. prowadzenie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów i spotkań informacyjnych na temat wdrażania LSR, naborów, wniosków oraz realizowanych operacji
4. organizowanie spotkań dla lokalnych liderów (networking, coaching)

5. stały kontakt ze wszystkimi sektorami partnerstwa i mieszkańcami poprzez spotkania bezpośrednie (przy okazji organizowanych wydarzeń, w biurze), możliwość kontaktu telefonicznego, mailowego w sprawach związanych z wdrażaniem LSR i realizowaniem operacji
6. organizowanie wydarzeń promocyjnych i informacyjnych dla mieszkańców całego obszaru LGD